

Mag. Silva Karim
Osnovna šola Col

Mala skodelica iz gline

Povzetek: Glina je naravni material, ki je zelo uporaben in priporočljiv za izvajanje kiparstva pri predšolskih otrocih in pri učencih vseh vzgojno-izobraževalnih obdobjih. Glina zaradi svoje specifičnosti omogoča izvedbo raznolikih likovnih nalog, pri katerih imajo učenci neizmerne možnosti za ustvarjalnost. Eden izmed najstarejših načinov oblikovanja manjših posod iz gline je ščipanje oz. metoda, imenovana pinching. V sestavku je predstavljen postopek oblikovanja manjših posodic z metodo pinching, cilji, ki jih pri tem dosežemo, in tudi nekaj temeljnih napotkov, povezanih z oblikovanjem gline. **Ključne besede:** glina, oblikovanje, pinching, skodelice, učni načrt. **Abstract:** Clay is a very useful natural material and it is advisable to use it in sculpture classes with both the pre-school children as well as with the students in primary school. Due to its characteristics it is possible to use clay with different art tasks where students can be creative. One of the oldest small clay pots modelling techniques is pinching. The article is about how to model small pots with the help of this technique, objectives achieved through it and some guidelines concerning with clay modelling. **Key words:** clay, modelling, pinching, cups, syllabus.

Glina, ta očarljivi material, ki ga najdemo v naravi, je že vrsto tisočletij medij, ki so ga oblikovali naši predniki. Žgana glina je pravzaprav tudi eden izmed najbolj obstojnih materialov na Zemlji, saj najstarejši kipci idolov iz žgane gline izhajajo že iz mlajše kamene dobe.

Glina ni zemlja, ampak kamenina, ki je nastala po dolgotrajnem razpadanju vulkanskih kamenin. Pri glini gre za mešanico različnih snovi. Sestavljajo jo ileiti, zeoliti, bentoniti in številni minerali. Zaradi različne sestave najdemo v naravi različne oblike gline, ki je zaradi različne vsebnosti mineralov tudi različno obarvana.

Tudi sicer je prav glina material, s katerim so bile oblikovane najsijajnejše keramične umetnine, ki so nastale v zgodovini človeštva: kiparstvo zgodnjih kitajskih dinastij, okrasje perzijskih mošej, veličastna vrata boginje Ištar, elegantni vrči mikenske kulture in še veliko drugih. Vsekakor ne bi smeli prezreti kitajskega porcelana, tega neverjetnega dosežka, ki združuje briljantno večino oblikovanja z dovršeno tehniko krašenja in žganja. Še dandanes ima glina in z njo keramika kot material široko paleto možnosti. Na eni strani najdemo obrtne izdelke iz keramike, ki črpajo oblike iz kulturnih korenin nekega naroda. Na drugi strani je keramika material, s katerim se izražajo

številni ustvarjalci. V tem kontekstu govorimo o umetniški keramiki, v katero uvrščamo unikatne, avtorske izdelke.

Tudi v šolah dobršen del učnega načrta predvideva oblikovanje trodimenzionalnih oblik, najsi bodo to kiparske figure in reliefi, lončarski izdelki ali drugi trodimenzionalni izdelki. Vsekakor stremimo k temu, da bi spodbujali učence k čim bolj ustvarjalnemu pristopu k oblikovanju v glini.

Ščipaj glino, oblikuj skodelico

Lončarsko vreteno se je v zgodovini lončarstva pojavilo šele pred približno štiri tisoč leti. Do takrat so za oblikovanje posod uporabljali metodo ščipanja – pinching ter metodo oblikovanja z glinenimi svaljki.

Izraz *pinching* je mednarodno uveljavljen izraz za metodo oblikovanja skodelic iz gline. Prav tako z izrazom *pinch* poimenujemo skodelice, ki nastanejo po tej metodi.

Gre za postopek zelo direktne interakcije človeka z glino; človek ščipa, glina se odziva ... Posebej to metodo priporočamo začetnikom, celo tistim, ki prvič držijo v roki glino.

Zaradi naštetih razlogov je pinching zelo primerna

tehnika za uporabo v šoli; za otroke različnih starosti, tudi predšolski otroci jo lahko že uspešno uporabljajo. Seveda je pri glini pomemben občutek za material. Večkrat, kot bodo otroci oblikovali v glini, bolj spretni bodo in temu primerni bodo tudi izdelki. Če bodo glino dobro obvladali in se jim ne bo treba ubadati s tehničnimi zadregami, bodo lahko v izdelek vložili več svoje ustvarjalne energije. In prav ustvarjalen pristop in dobre ideje so tisto, kar želimo razvijati ob otrokovem likovnem izražanju.

Cilji, ki jih učenci dosežejo pri pričujoči likovni nalogi:

- pridobivajo si občutek za oblikovanje iz značilnega kiparskega materiala – gline
- oblikujejo z gnetenjem in stiskanjem (ščipanjem)
- v stene skodelice nanizajo preproste vzorce in si s tem pridobivajo občutek za ritem
- negujejo svoj individualni likovni izraz
- razvijajo ustvarjalnost in domišljijo
- ob postopku oblikovanja posodice razvijajo motorične spretnosti

Male skodelice, ki jih vidite na sliki, so prav uporabna stvar. Vanje lahko shranimo drobne stvari, posadimo prvi spomladanski zvonček, z njimi obdarimo mamico ...

Potrebujemo:

- kepo gline
- leseno deščico za podlago
- paličico ali druge predmete, s katerimi bomo na skodelico narisali ali vtiskovali okraske
- glineno kašo ali glazure, s katerimi lahko videz skodelice še dodatno oplemenitimo

Postopek:

Iz gline izdelamo za drobno jabolko debelo kepo.

V kepi oblikujemo skodelico tako, da kepo vrtimo v dlani, s palcem pa pritiskamo v notranjost skodelice. Pri tem steno skodelice ščipamo in postopoma tanjšamo stene skodelice. To pomeni, da izvajamo postopek, imenovan *pinching*.

Ko menimo, da ima skodelica enakomerno tanke stene, končamo ščipanje.

Skodelico lahko okrasimo tako, da vanjo enakomerno rišemo ali odtiskujemo okraske. Takšne skodelice delujejo toplo in naravno.

Na skodelico lahko tudi kaj naslikamo s kašo iz bele glinice ali pa z engobami. Najbolj preprosta engoba je pravzaprav glina, namočena z vodo. Pravimo ji tudi zemeljska barva. Engobo si pripravimo kar sami, tako da glinice različnih barv (bela, rdeča, temno rjava) zdrobimo v posodice, prelijemo z vodo in premešamo. Pripravljeno engobo s pokrovčkom pokrijemo, da se nam ne bo izsušila. Gostota engobe naj bo približno taka, kot masa za izdelavo palačink. Takšna engoba, izdelana iz naravnih glin, je tudi nestrupena in najbolj varna za uporabo.

Nanašamo jo s čopičem ali pa tudi s prelivanjem. Engobo lahko nanašamo kar na sveže oblikovan izdelek, lahko pa tudi na izdelek, ki je že nekoliko posušen.

Na tržišču dobimo engobe v različnih drugih barvah (zelena, modra, rumena ...). Nekatere izmed teh engob vsebujejo tudi kovinske okside, kar pomeni, da so strupene in moramo uporabo teh skrbno nadzorovati.

Takšne so skodelice, če jih oblikujemo iz bele glinice. Skodelica na sliki je poslikana z barvnimi glazurami in prelita s prozorno glazuro. Glazura ali lošč je steklasta zmes, ki jo na poseben način nanesemo na površino žganega izdelka – biskvita. V teku drugega žganja se glazura na določeni temperaturi raztali in oprime površine izdelka. Glazura naredi izdelek sijoč, barvit in dekorativen, hkrati pa zatesni luknjičav črep in s tem postanejo glazirani izdelki vodotesni. ■

Literatura:

1. Berce Golob, H. (1991). Likovna vzgoja, Načini dela pri likovni vzgoji, Priručnik za učitelje na predmetni stopnji osnovne šole. Ljubljana: DZS.
2. Čadež, D. (2001). Od glave do portreta. Ljubljana: Debora.
3. Karim, S. (2011). Velike umetnine za male umetnike. Ljubljana: Mladinska knjiga.
4. Peterson, S. (2003). The Craft and Art of Clay. London: Laurence King Publishing.
5. Tacol, T. (1999). Didaktični pristop k načrtovanju likovnih nalog: Izbrana poglavja iz likovne didaktike. Ljubljana: Debora.
6. Tucker, W. (1992). The Language of Sculpture. London: Thames and Hudson Ltd.